

[Udenrigsministeren]

menneskelige dimension, og det blev et afgørende kriterium ved udvælgelsen og formuleringen af de vestlige forslag i Wien.

Her kunne vi drage god nytte af de forslag, som var blevet fremlagt, men som ikke havde vist sig at kunne gennemføres på de tidligere ekspertmøder i Ottawa og Bern, og faktisk kom slutresultatet i Wien på ganske mange punkter til at gå endnu længere end de forslag, man havde behandlet i Ottawa og Bern. Der er især grund til at fremhæve de resultater, der er opnået på områder som religionsfrihed og menneskelige kontakter over landegrænserne.

Ud over bestræbelserne på at styrke og udbygge de bestående forpligtelser følte vi at der var behov for at underbygge denne indsats med regler af en anden karakter. Vi mente, at der var behov for en procedure til at sikre kontrollen med efterlevelsen af forpligtelserne og til at fastholde presset på Østlandene i så henseende også i tiden efter Wienmødet.

Og det lå bag tanken om, at vi skulle etablere en konference om CSCE's menneskelige dimension. Vi lod os naturligvis også inspirere af de resultater, som var opnået på det militære område under Stockholmkonferencen, for når det havde vist sig muligt at nå frem til enighed om et system til kontrol af CSCE-staternes militære forpligtelser, burde det jo også være muligt at gøre tilsvarende fremskridt inden for den menneskelige dimension.

Som et resultat af alle de overvejelser fremlagde jeg i efteråret 1986 kort før Wienmødet tanken om at lave en konference om den menneskelige dimension. Det var en tanke, som fik et skub fremad, da udenrigsminister Sjevardnadse ved Wienmødets åbning lancerede et forslag om at holde et opfølgingsmøde i Moskva om humanitære spørgsmål.

Det sovjetiske forslag førte til, at vi i kredsen af De Tolv valgte at kombinere det danske initiativ med ideer fra vore EF-partnere, især fra Holland og Frankrig, til et fælles og i virkeligheden ganske ambitiøst forslag. Det var et forslag, som forudså ikke bare en konference om den menneskelige dimension, men også ganske vidtgående kontrolforanstaltninger, som ville muliggøre en løbende kontrol med overholdelsen af forpligtelserne inden for den menneskelige dimension.

Det er et af Wienmødets vigtigste resultater, at det lykkedes at vinde accept for tanken om at

have kontrolforanstaltninger. Men jeg må straks tilføje, at disse foranstaltninger – det er det, man kalder mekanismen – blev væsentlig mindre indgribende, end vi havde forudset i det oprindelige vestlige forslag. Som jeg fremhævede ved afslutningen af Wienmødet, er der et stort spring mellem mekanismen og så de kontrolforanstaltninger, vi kender til i Vesteuropa på grundlag af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, som giver det enkelte menneske ret til at klage til en international klageinstans, når han eller hun føler sine menneskerettigheder krænkede.

Resultatet af Wienmødet er blevet betegnet som historisk og det mest skelsættende, siden vi fik Helsingfors-slutakten i 1975.

Her har vi nok navnlig haft for øje, at der jo nu er sket en præcisering af retten til at forlade sit land og vende tilbage til det. Det må ikke lægges en ansøger til last, at et familiemedlem tidligere er udrejst ulovligt. Adgangen til at nægte udrejse under henvisning til, at ansøgeren har haft indsiget i statshemmeligheder, er nu blevet begrænset. Videre er religionsfrihedens indhold og adgangen til religiøse kontakter blevet præciseret. Der introduceres skærpede regler, intensive tidsfrister og appellmuligheder i forbindelse med behandlingen af ansøgninger på grundlag af CSCE-forpligtelsen. Individets og gruppens adgang til at overvåge CSCE-forpligtelserne bliver nu anerkendt; der indføres garantier mod vilkårlig frihedsberøvelse. Der fastlægges mindstekrav for behandlingen af og afgørelser i sådanne sager, og endelig forbydes anvendelse af støjsendere over for udenlandske radiostationer, og udenlandske journalisters arbejdsvilkår forbedres.

Så er det selvfølgelig helt afgørende, hvordan alle de nye tekster vil blive efterlevet i praksis. Målt i forhold til de hidtil bestående tekster og det resultatløse forløb af de møder, der fandt sted i Ottawa og Bern, må resultaterne under alle omstændigheder betegnes som betydelige. Det skyldes flere vigtige omstændigheder.

Jeg har allerede berørt det forhold, at de vestlige lande rådede over et vel forberedt forhandlingsoplæg inden for den menneskelige dimension, og at de viste udholdenhed og sammenhold om at få virkeliggjort flest mulige af dens mål. Dertil kommer, at udviklingen i de internationale politiske konjunkturer generelt var med os. Endvidere blev opnåelsen af et resultat